

Sygn. akt II UK 269/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk (przewodniczący)

SSN Zbigniew Myszka (sprawozdawca)

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z wniosku D. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w W.
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 6 lutego 2020 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 26 kwietnia 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
wyrokiem z dnia 26 kwietnia 2018 r. oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń
Społecznych [...] Oddziału w W. od wyroku Sądu Okręgowego w W. XIV Wydziału
Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 listopada 2016 r. zmieniającego decyzję

organu rentowego z dnia 6 marca 2014 r. i przyznającemu ubezpieczonemu D. M. (M.) prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 1 lutego 2014 r. do dnia uprawomocnienia się wyroku, a od dnia następnego prawo do renty szkoleniowej na okres 6 miesięcy oraz orzekającemu o należnych kosztach pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

W sprawie tej ustalono, że ubezpieczony (ur. 06.06.1955 r.) po ukończeniu liceum ogólnokształcącego zmuszony był ze względów rodzinnych przerwać naukę i podjąć zatrudnienie. Swoje wykształcenie uzupełnił po odbyciu służby wojskowej, ukończył liceum dla pracujących i zdał maturę. Jeszcze przed rozpoczęciem służby wojskowej pracował jako kierowca w Zarządzie Budynków [...] w latach 1973-1974. Taką pracę wykonywał w F. S.A., a następnie w Przedsiębiorstwie [...]. W czasie odbywania służby wojskowej też był kierowcą. Po zakończeniu służby wojskowej podjął zatrudnienie w T. do 1979 r. jako kierowca samochodu ciężarowego. Później za porozumieniem zakładów pracy, przeszedł do Z. , gdzie był inspektorem ds. transportu w wydziale transportu. W 1980 r. uzyskał pozwolenie dyrektora Zjednoczenia na dodatkową pracę w charakterze instruktora nauki jazdy w Polskim Związku Motorowym. Po zdanym egzaminie otrzymał zezwolenie na prowadzenie pojazdów służbowych PZM, a w 1984 r. ukończył kurs dla przewoźników taxi. Wówczas wystąpił o nadanie koncesji, a po jej uzyskaniu, w latach 1986-1990 r. jeździł taksówkami, by następnie zająć handlem obwoźnym. W 1986 r. uzyskał kolejne zaświadczenie o ukończeniu specjalistycznego kursu metodyczno-dydaktycznego na wykładowcę - instruktora kształcenia kierowców. Handlem obwoźnym zajmował się ok. 4 lat. Przed uzyskaniem prawa do renty prowadził działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania przypraw, które dowoził do sklepów i hurtowni.

Ubezpieczony ma stabilną chorobę wieńcową z dobrą rezerwą wieńcową u osoby z chwiejnym nadciśnieniem tętniczym. W 2008 r. przebył zawał ściany tylnobocznej serca, który był leczony przezskórną koronaroplastyką gałęzi okalającej lewej tętnicy wieńcowej z implantacją dwóch stentów. Aktualnie skarży się na pojawiające się „niezależnie od niczego” klucia w klatce piersiowej, jednak z przyczyn kardiologicznych po dniu 31 stycznia 2014 r. nie stwierdzono u niego niezdolności do pracy. Podczas hospitalizacji w 2008 r. na oddziale

kardiologicznym, poza zawałem serca, rozpoznano u ubezpieczonego nadciśnienie tętnicze oraz hipercholesterolemię. Od tego czasu jest leczony farmakologicznie i pozostaje pod okresową kontrolą. W roku 2009 r. wykonano mu plastykę skrzywionej przegrody nosa. Nie rozpoznawano u niego żadnych innych, istotnych schorzeń ustroju, w tym schorzeń układu oddechowego, pokarmowego, moczowego lub narządu ruchu. Ze względu na wyżej ujawnione schorzenia konieczne jest przestrzeganie właściwej diety, dalsze systematyczne leczenie farmakologiczne oraz okresowa kontrola w poradniach specjalistycznych, w tym poradni internistycznej. Aktualnie ze względu na wywiady, obraz kliniczny (brak klinicznych objawów niewydolności układów i narządów wewnętrznych, w tym układu oddechowego, pokarmowego i moczowego, a także zaawansowanych zmian patologicznych w zakresie narządu ruchu) oraz wyniki dostępnych badań i konsultacji medycznych, nie ma podstaw do uznania ubezpieczonego za osobę nadal całkowicie lub częściowo niezdolną do pracy z powodu schorzeń internistycznych. Stabilna choroba wieńcowa w klasie I ces, przebyty zawał mięśnia sercowego w 2008 r. leczony angioplastyką z implantacją stentów, nadciśnienie tętnicze wyrównane, bez powikłań narządowych, centralna retinopatia surowicza oka lewego do dalszego leczenia nie powodują u niego po 31 stycznia 2014 r. niezdolności do pracy zawodowej zgodnej z jego kwalifikacjami. Powinien pozostawać pod opieką kardiologa i przyjmować regularnie leki. Z uwagi na stwierdzone zmiany oka lewego i przebyty zawał nie może wykonywać ciężkiej pracy fizycznej i dźwigać ciężarów.

Okulistycznie u ubezpieczonego stwierdzono małego stopnia obniżenie ostrości widzenia oka lewego w następstwie częściowego obrzęku surowiczego siatkówki okolicy plamkowej w tym oku. Stan oka prawego jest prawidłowy, z zastosowaniem korekcji okularowej wzroku do dali i bliży. W obydwu oczach stwierdzono ponadto wadę nadwzroczności przy prawidłowej ostrości widzenia w obu oczach do bliży (w odpowiedniej korekcji okularowej). W odcinku przednim obu oczu nie stwierdzono zmian, a na dnie oka lewego niewielki obrzęk siatkówki, z zatarciem struktury okolicy plamkowej. W 2011 r. ubezpieczony był diagnozowany i leczony z powodu surowiczej chorioretinopatii w oku lewym. Wówczas stwierdzano dość istotne obniżenie ostrości widzenia w oku lewym (do 0,3). Stwierdzono

ponadto ubytki okołocentralne pola widzenia w oku lewym z zachowaniem prawidłowych, obwodowych granic pola. W oku prawym pole widzenia, jak również wyniki badania skaningowych plamki siatkówki obu oczach są prawidłowe. W związku z ubytkami w polu widzenia w oku lewym ubezpieczony utracił w sposób istotny możliwość kontynuacji wyuczonego i wykonywanego zawodu kierowcy. Z tej przyczyny kwalifikuje się do częściowej zdolności do wykonywania pracy. Może wykonywać wszelkie prace lekkie, do których nie wymagane jest bardzo dobre pole widzenia, ale niedowidzenie małego stopnia jednego oka nie stanowi przeszkody. Może prowadzić samochody osobowe również w celów zarobkowych, ale bez zarobkowego przewozu osób. Z wymienionych z przyczyn okulistycznych ubezpieczony nie był osobą zdolną do wykonywania pracy po dniu 31 stycznia 2014 r.

Ubezpieczony na podstawie kolejnych decyzji organu rentowego od dnia 1 listopada 2009 r. pobierał rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy, która przysługiwała mu do 31 stycznia 2014 r. W dniu 12 grudnia 2013 r. wystąpił z wnioskiem o ponowne (dalsze) ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Lekarz Orzecznik ZUS ustalił, że jest on częściowo niezdolny do pracy, okresowo do dnia 31 stycznia 2017 r., jednak Komisja Lekarska ZUS stwierdziła brak stanu niezdolności do pracy. To orzeczenie było podstawą do wydania zaskarżonej decyzji o wstrzymaniu wypłaty renty. Orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności z dnia 27 listopada 2015 r. wydanym przez Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności ubezpieczony został zaliczony do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności.

Sąd drugiej instancji oddalił apelację organu rentowego, przyjmując, że biegły lekarz sądowy okulista jednoznacznie wskazał, że ubezpieczony może wykonywać tylko prace lekkie nie wymagające bardzo dobre pola widzenia. Jego opinia była kluczowa dla ustalenia stanu częściowej niezdolności do pracy i przyznania dalszej renty z tytułu niezdolności do pracy „do dnia uprawomocnienia się wyroku, a od dnia następnego renty szkoleniowej na okres 6 miesięcy”. „Waga” opinii lekarza okulisty „w żaden sposób nie spowodowała pominięcia opinii innych biegłych, ponieważ ubezpieczony nie może podejmować pracy zarobkowej z powodu dolegliwości związanych ze wzrokiem. Posiada on kwalifikacje wymagane

do wykonywania pracy kierowcy, którą przez całe życie wykonywał prace ze swoimi kwalifikacjami. Obniżenie ostrości widzenia w oku lewym (do 0,3) powoduje, że ubezpieczony może wykonywać wszelkie prace lekkie, do których nie jest wymagane bardzo dobre pole widzenia, a także takie, przy których niedowidzenie małego stopnia jednego oka nie stanowi przeszkody. Może prowadzić samochody osobowe również do celów zarobkowych, jednak bez zarobkowego przewozu osób. Według obowiązującego prawa osoba, u której występują m.in. ubytki w polu widzenia w obrębie kąta 30° od punktu fiksacji, nie może prowadzić samochodów ciężarowych (kat. C, C+E). Dlatego zasadne było przyznanie mu renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, a ze względu na wiek ubezpieczonego oraz wskazaną wyżej możliwość wykonywania przez niego prac, które nie wymagają bardzo dobrego pola widzenia, celowe było przyznanie mu renty szkoleniowej.

W skardze kasacyjnej skarżący organ rentowy zarzucił naruszenie: 1/ art. 12 ust. 3, art. 13 ust. 1, art. 14 ust. 1 pkt 2 i 5 w związku z art. 60 ust. 1 i art. 64 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.) przez błędną wykładnię i przyjęcie, że ubezpieczony spełnia warunki do nabycia prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy oraz renty szkoleniowej; 2/ art. 217 § 3, art. 231, art. 233 § 1, art. 316 § 1, art. 328 § 2, art. 382, art. 391 k.p.c. wskutek dowolnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego i przyjęcie za podstawę wyrokowania ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji przy wadach oceny całego materiału dowodowego. Ponadto doszło do niezastosowania art. 477¹⁴ § 4 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej organ rentowy twierdził, że skarga jest oczywiście uzasadniona, ponieważ ubezpieczony „nie spełnia warunku prawa do renty szkoleniowej wobec osiągnięcia przychodu z tytułu działalności, o której mowa w art. 104 ust. 1-4 ustawy emerytalnej w okresie od 1.02.2014r. do 26.04.2018 r.”. Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, alternatywnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i wyroku Sądu pierwszej instancji i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez oddalenie odwołania wnioskodawcy w całości.

W odpowiedzi na skargę kasacyjna ubezpieczony wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz kosztów procesu w postępowaniu kasacyjnym, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna zawierała usprawiedliwione podstawy kasacyjnego zaskarżenia już dlatego, że uzyskane od biegłych lekarzy sądowych opinie, w tym opinie lekarzy: kardiologa, chorób wewnętrznych, medycyny pracy, a także lekarza okulisty stanowczo negowały dalszą choćby częściową niezdolność ubezpieczonego do pracy po 31 stycznia 2014 r. W szczególności w opiniach biegłego-okulisty, które Sądy obu instancji uznały za najbardziej istotne i miarodajne do kontestowanego przez organ rentowy orzekania, biegły ten wskazywał, że stan narządu wzroku „pozwała na wykonywanie większości zawodów” (k. 201), a po zapoznaniu się z nowymi wynikami pola widzenia z 24 sierpnia 2016 r., uznał, że ubezpieczony nie może prowadzić samochodów ciężarowych ani trudnić się zarobkowym przewozem osób, choć może wykorzystywać samochód osobowy do celów zarobkowych, tyle że „w danym przypadku powinien się także biegły z zakresu medycyny pracy”. W takich okolicznościach sprawy konkluzja tego biegłego, że „wnioskodawca nie był osobą zdolną do wykonywania pracy po 31.01.2014 r.” (k. 241) była przedwczesna bez uprzedniego uzyskania opinii lekarza medycyny pracy lub opinii łącznej od biegłych lekarzy sądowych o specjalizacjach adekwatnych do schorzeń ubezpieczonego, o co skarżący organ rentowy wnosił już w apelacji.

W zależności od rodzaju i stopnia kontestowanej częściowej niezdolności do pracy z nowo ujawnionych przyczyn okulistycznych stwierdzonych w badaniu pola widzenia z 24 sierpnia 2016 r. Sąd drugiej instancji powinien też rozważyć możliwość lub potrzebę zastosowania dyspozycji art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. Ponadto, wbrew błędnemu ustaleniu Sądów obu instancji, jakoby ubezpieczony był zaliczony do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, orzeczeniem z 27 listopada 2015 r. (k. 120 a.s.) stwierdzono u niego jedynie lekki stopień niepełnosprawności, z

diagnozą „zdolności podjęcia pracy na otwartym rynku pracy, zgodnie z zaleceniami lekarza medycyny pracy”.

Ujawnione okoliczności sprawiały, że doszło do wadliwego, a co najmniej oczywiście przedwczesnego orzekania o przyznaniu ubezpieczonemu spornych świadczeń rentowych, przeto Sąd Najwyższy wyrokował jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c.